

Asia: VN/36213/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislainsäädännön eriksi siihen liittyviksi laeiksi

1 luku Yleiset säännökset

Näkemyksenne luvusta 1

Yhtenä lain yleisistä tavoitteista (1§) mainitaan edellytyksien luominen hyvälle elinympäristölle. Invalidiliitto pitää kannatettavana, että säännöskohtaisissa perusteluissa esteettömyys on liitetty yhdeksi hyvän elinympäristön ominaisuudeksi, sillä se mahdollistaa ihmisten yhdenvertaisen liikkumisen ja toimimisen, erityisesti fyysisesti vammaisille ja eri tavoin toimiville henkilöille.

Invalidiliitto pitää hyvänä, että yhtenä lain yleisistä tavoitteista (1§) mainitaan yhdenvertaisten toimimismahdollisuuksien turvaaminen kaikille. Säännöskohtaisten perustelujen kuudennessa kappaleessa selvennetään mitä asetuksessa tarkoitetaan yhdenvertaisilla toimimismahdollisuuksilla. Invalidiliitto kannattaa tätä määritelmää, mutta ei pidä tarpeellisena kappaleen lopussa olevaa tarkennusta ”ottaen huomioon alueen käyttötarkoitus, topografia ja erityispiirteet.” Nämä edellä luetellut asiat tulee ottaa aina rakentamisessa huomioon, eikä tämän korostamiselle ole tässä yhteydessä tarvetta. Kappaleesta voi saada kuvan, että yhdenvertaisista toimimismahdollisuuksista voitaisiin tinkiä alueen käyttötarkoituksen, topografian ja muiden erityispiirteiden vuoksi. Tämä ei ole tietenkään mahdollista, sillä yhdenvertaisuus on jokaisen perusoikeus, eikä sen toteutumisesta voida tinkiä missään tilanteessa. Invalidiliitto katsoo, että kappaleen alun muotoilu ”Yhdenvertaisilla toimimismahdollisuuksilla tarkoitettaisiin sitä, että kaikilla ihmisillä olisi mahdollisimman samanlaiset mahdollisuudet (...)” riittää kattamaan ne tilanteet, joissa esim. alueen topografia estää yhdenvertaisten toimimismahdollisuuksien toteutumisen täysimääräisesti.

Invalidiliitto pitää tärkeänä pykälän 3 momentissa säädettävää tavoitetta turvata avoin tiedottaminen käsiteltävänä olevista asioista ja turvata jokaisen mahdollisuus osallistua kunnan yleisiä alueita koskevien asioiden valmisteluun. Invalidiliitto muistuttaa, että jotta tämä tavoite voi tosiasiallisesti toteutua perustuslain (731/1999, PL, 20 §) ja YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista (mm. artikla 21) mukaisesti tulee tiedottamisessa ja osallistumismahdollisuuksissa huomioida monikanavaisuus, saavutettavuus ja esteettömyys.

2 luku Viranomaiset

Näkemyksenne luvusta 2

-

3 luku Suunnittelu

Näkemyksenne luvusta 3

Invalidiliitto kannattaa suunnittelun yleisiin vaatimuksiin (10§) kirjattua kohtaa ”Suunnittelussa on edistettävä alueen esteettömyyttä ja käytettävyyttä”. Tämä on konkreettinen toimi YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanemiseksi kansallisen lainsäädännön kautta. Säännökohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi, että velvoite esteettömyyden ja käytettävyyden edistämisestä koskisi myös jo rakennetun alueen peruskorjauksen suunnittelua. Invalidiliitto pitää tätä hyvänä kirjauksena, sillä korjausrakentaminen on keskeisessä roolissa, kun halutaan edistää rakennuskannan ja ympäristöjen esteettömyyttä. Kappaleen viimeinen virke (”Velvoite on rajattu vain muutettavaan alueeseen ja tilanteisiin, jossa esteettömyyden ja käytettävyyden edistäminen olisi alueen käyttötarkoitus ja ominaisuudet huomioon ottaen tarkoituksen mukaista.”) vesittää kuitenkin hyvän pyrkimyksen ja luo mielikuvan, että esteettömyyden ja käytettävyyden edistämisvelvoite olisi jotenkin tilannesidonnainen, vaikka näinhän se ei ole. Esteettömyyden ja käytettävyyden edistäminen on aina tarkoituksen mukaista, riippumatta alueen käyttötarkoituksesta tai ominaisuuksista.

Invalidiliitto pitää hyvänä, että yleisen alueen suunnitelmassa on esitettävä alueen esteettömyys ja käytettävyys (12§). Invalidiliitto kannattaa myös uutta velvoitetta liittää yleisen alueen suunnitelmaan selostus (13§), jossa kuvataan mm. suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet sekä muut suunnitteluratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot. Säännökohtaisissa perusteluissa täydennetään lisäksi, että selostuksessa olisi kuvattava sanallisesti muun muassa keskeiset tiedot valituista ratkaisuista ja miten alueen esteettömyys ja käytettävyys toteutuvat eri väestöryhmien kannalta.

Invalidiliitto pitää tärkeänä pykälän 15 (Vuorovaikutus yleisen alueen suunnitelmaa valmisteltaessa) velvoitetta järjestää yleisen alueen suunnittelu siten, että osallisilla olisi mahdollisuus osallistua valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua mielipiteensä asiasta. Invalidiliitto muistuttaa kuitenkin, että jotta tämä tavoite voi tosiasiallisesti toteutua perustuslain (731/1999, PL, 20 §) ja YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista (mm. artikla 21) mukaisesti tulee tiedottamisessa ja osallistumismahdollisuuksissa huomioida monikanavaisuus, saavutettavuus ja esteettömyys.

4 luku Rakentaminen

Näkemyksenne luvusta 4

-

Tulisiko katu- ja viheralueiden rakentamiselle asettaa määräaika, esimerkiksi 10 tai 15 vuotta yleisen alueen suunnitelman voimaan tulemisesta? Mitä vaikutuksia, etuja tai haittaa tällä olisi eri osapuolille? Esitysluonnoksessa ei ole asetettu tällaista määräaika.

En osaa sanoa

5 luku Yleisen alueen käyttöön luovuttaminen ja lakkaaminen

Näkemyksenne luvusta 5

6 luku Kunnossapito

Näkemyksenne luvusta 6

Invalidiliitto kannattaa kunnan yleisen alueen kunnossapidolle esitettyjä velvoitteita (30 §). Kunnossapidolla on keskeinen rooli yleisten alueiden esteettömyyden toteutumisessa.

Erityisen ilahduttava esteettömyyden edistämisen näkökulmasta on pykälän 4 momentissa säädettävä selvitys- ja toimenpidevelvoite tilanteessa, jossa kunnan yleisellä alueella havaitaan esteettömyyden ja käytettävyyden puutteita. Kirjatun mukaisesti, kunnan tulisi selvittää miten esteettömyyttä tai käytettävyyttä voitaisiin edistää ja ryhtyä tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin. Tällä olisi merkittävä, positiivinen vaikutus yleisten alueiden esteettömyydelle.

Invalidiliitto ei pidä tarpeellisena säännöskohtaisissa perusteluissa olevaa tarkennusta, jonka mukaan velvoite esteettömyyden edistämiseksi olisi rajattu tilanteisiin, joissa esteettömyyden ja käytettävyyden parantaminen olisi alueen käyttötarkoitus ja ominaisuudet huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Invalidiliiton kanta on YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti, että esteettömyyden edistäminen on aina tarkoituksenmukaista.

7 luku Tekniset verkot

Näkemyksenne luvusta 7

-

Esitysluonnoksen luvussa 7 ehdotetaan säädettäväksi uusi lupamenettely teknisten verkkojen sijoittamiseen kunnan yleiselle alueelle. Tulisiko siirtyä uuteen lupamenettelyyn vai tulisiko teknisten verkkojen sijoittamisesta pysyä nykyisessä kuntakohtaisessa toimintatavassa? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

En osaa sanoa

8 luku Työ kadulla ja muulla yleisellä alueella

Näkemyksenne luvusta 8

Invalidiliitto pitää hyvänä pykälän 49 Ilmoitus kunnan yleisellä alueella tehtävästä työstä 2 momentissa olevaa listausta vähimmäisvaatimuksista, jotka ilmoituksen tulee sisältää työstä ja sen laajuudesta riippuen. Yksi näistä vaatimuksista on ”4. tilapäiset liikennejärjestelyt kaikki liikennemuodot ja esteettömyys huomioon ottaen”. On erittäin tärkeää, että esteettömyys otetaan huomioon tilapäisten liikennejärjestelyjen yhteydessä, jotta liikkuminen ja toimiminen olisi mahdollisimman sujuvaa myös poikkeustilanteissa. Kun esteettömyys huomioidaan jo työmaan järjestelyjä suunniteltaessa, voidaan sen toteutuminen järjestää parhaalla mahdollisella tavalla.

Esitysluonnoksen luvussa 8 ehdotetaan säädettäväksi nykyisen ilmoitusmenettelyn rinnalle uusi lupamenettely kunnan yleisillä alueilla tapahtuville töille. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi kunnalle oikeus laatia yleisiä alueita koskevat käyttömääräykset, oikeus siirtää työn aloitusajankohtaa ja oikeus kieltää työ. Mitä ajatuksia ehdotus herättää? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

Invalidiliitto kannattaa ehdotusta uudesta lupamenettelystä, sillä se voisi edistää myös työmaan aikaisten järjestelyiden esteettömyyttä.

9 luku Hulevedet

Näkemyksenne luvusta 9

-

10 luku Maksut

Näkemyksenne luvusta 10

-

11 luku Pakkokeinot ja seuraamukset

Näkemyksenne luvusta 11

-

12 luku Erinäisiä säännöksiä

Näkemyksenne luvusta 12

-

13 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Näkemyksenne luvusta 13

-

Vaikutusten arviointi

A. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on arvioitu alustavasti yhdyskuntarakentamislain vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin parantamiseksi on tärkeää saada palautetta siitä, miltä osin arvioinnissa on

täydennystarpeita.

Millaisena pidätte luonnoksessa esitettyä vaikutusten arviointia kokonaisuutena?

Pääosin onnistuneena

B. Onko jossain vaikutusten arvioinnin osassa erityistä täydentämisen tarvetta?

Ei

C. Mihin itse näette yhdyskuntarakentamislain keskeisimpien vaikutusten kohdistuvan? Miten kuvailisitte keskeisimpiä vaikutuksia?

Vaikutusten arvio on esitetty varsin kattavasti ja esteettömyyden ja käytettävyyden huomioimisesta aiheutuvia vaikutuksia on myös käsitelty monelta eri kannalta. Esteettömyyden ja käytettävyyden teknisten vaikutusten lisäksi on arvioitu niiden sosiaalisia vaikutuksia ja vaikutuksia mm. vammaisiin henkilöihin. Invalidiliitto pitääkin tärkeänä, että vaikutukset vammaisiin henkilöihin huomioidaan kaikessa päätöksenteossa. Lisäksi Invalidiliitto pitää hyvänä, että esteettömyyden edistäminen nähdään investointina, jolla saavutetaan hyötyjä, paitsi laadukkaamman rakennetun ympäristön, niin myös kansantalouden kannalta.

Muita näkemyksiä koko luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Vapaa sana.

Invalidiliitto kiittää ympäristöministeriötä lausuntopyynnöstä koskien luonnosta hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislainsäädäntöä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Invalidiliitto ry. on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen järjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on noin 23 000 henkilöjäsentä ja 138 jäsenyhdistystä.

Hätönen Johanna
Invalidiliitto ry